

KUNTATIIMI

JÄSENTIEDOTE 4/2009

Joulukuu 2009

Sisältö

Odotettavissa tiukat sopimusneuvottelut!	sivu 1
Kuntien on kriisissäkin katsottava tulevaisuuteen	sivu 2
Tuhlailevat kunnat?.....	sivu 2
Oikeus lakkoon on työelämän perusoikeuksia.....	sivu 3
Teknisen sektorin kuulumisia.....	sivu 4

Odotettavissa tiukat sopimusneuvottelut!

Vuoden vaihteen ja sopimusajan päättymisen lähestyessä on aktiivisuus kuntasektorin sopimusneuvotteluissa lisääntymässä. Asetelmat ovat pysyneet ennallaan ja niiden mukaisesti varmasti lähdetään varsinaisiin sopimusneuvotteluihin.

Kuntatyönantaja vaatii palkan-saajajärjestöiltä kriisietoisuutta ja erittäin matalaa palkankorotustasoa. Kuntatalouden tulevaisuus näyttyy synkkänä tulevina vuosina. Työnantajapuolen keskeinen vaikuttaja Elinkeinoelämän keskusliitto EK pitää tiukkaa ohjausta yksityispuolen sopimuksissa. Sen tavoitteena on, ettei alkusyksystä muodostuneesta 0,5 prosentin palkankorotustasosta lähdetäisi nousemiin.

Kuntasektorin työntekijäpuolella halutaan palkankorotuksia. Erikoiseksi tilanteen aiheuttaa Tehyn jäsenille 2007 sovitun palkkapöytäkirjan mukaiset korotukset vuosille 2010–2011. Muut kuntasektorin järjestöt vaativat vastaavia korotuksia, erityisesti koulutetut naisvaltaiset ammattiryhmät.

Neuvottelujärjestömme JUKOn puheenjohtaja Erkki Kangasniemi tuli julkisuuteen marraskuussa

vaatien kuntasektorin koulutetuille naisvaltaisille aloille hallitusohjelman mukaisen samapalkkaisuusohjelman loppuunsaattamista. Tähän Kangasniemi vaatii valtion mukaantuloa samaan tapaan kuin vuoden 2007 kuntasopimuksissa.

Tiedotus ja järjestövalmius tavoitteiden tukena

Sopimustavoitteiden eteenpäin vieminen edellyttää järjestöltä vahvaa tahtoa ja kykyä tuoda tahtonsa ja voimansa esille. Etenkin nykyisessä taloudellisessa ja työmarkkinapoliittisessa tilanteessa parempien etujen tai palkankorotusten hakeminen edellyttää järjestövoimaa.

Tulevissa neuvotteluissa saattavat aikarajat käydä tiukoiksi. Kuntasektorin sopimukset päättyvät 31.1.2010. Jos siihen mennessä ei ole saatu sopimuksia, alkaa sopimukseton aika. Jos neuvotteluissa ei päästä tulokseen, painoa vaatimuksille haetaan uhkaamalla lakkolla. Työtaistelutoimet toteutuvat 4–6 viikon kuluttua sopimukseton ajan alkamisesta.

Järjestövoima ei tarkoita ainoastaan lakkoa. Järjestöllinen uskottavuus koostuu uskottavista

tavoitteista, toimivasta järjestöorganisaatiosta ja tavoitteisiin sitouneista jäsenistä. Järjestövoimaa voidaan näyttää myös mielipidekirjoituksin, jäsenkokouksissa ja mielenilmauksin. Lakko on työtaisteluseinä, jota sen käyttämiseen tarvitaan raskaat perustelut.

Liittojen kuntasektorin järjestövalmiutta kehitetään nyt tehosteasti yhdessä muiden akavaltaisten liittojen kanssa. Tavoitteena on kyky uskottavaan järjestölliseen esiintymiseen neuvottelujen eri vaiheissa.

Ajantasainen tiedotus on ensiarvoisen tärkeä neuvottelujen kulussa. Seuraa liittosi nettisivuja ja lehtiä. Myös Kuntatiimi-tiedotteesta ja www.kuntatiimi.fi -sivuilla seurataan ajankohtaista tilannetta.

Jaakko Korpisaari
asiamies
Akavan Erityisalat

Kuntien on kriisissäkin katsottava tulevaisuuteen

Työllisyysasteen nosto on paras lääke kuntien talousahdinkoon, sanoo Akavan tutkimuspäällikkö Eugen Koev.

Akavan tutkimuspäällikkö Eugen Koev on huolissaan kuntien talousahdingosta. Ellei työllisyyttä saada parannettua ja talouskasvua nopeutettua, kuntia uhkaavat raju rahoituskriisi ja palvelujen leikkaukset.

Verojen merkittävään korottamiseen Koev ei usko, koska korkea verorasitus vaarantaisi kilpailukyyn ja talouskasvun.

– Ehdottomasti paras vaihtoehto on, että työllisyysastetta saadaan talouskriisin jälkeen nostettua mahdollisimman nopeasti. Silloin voidaan ylläpitää hyvälaatuisia julkisia palveluita ilman, että liian korkeasta verorasituksesta muodostuisi haaste talouskasvulle ja työllisyydelle.

Useimmilla muilla EU-mailla on tällä hetkellä vielä isommat julkisen talouden tasapainottamisongelmat kuin Suomella. Tämä ei anna aihetta vähätellä omia ongelmiamme, Koev muistuttaa.

– Suomi kohtaa ikääntymisestä aiheutuvat julkisen talouden menopaineet jo seuraavien kahdenkymmenen vuoden aikana eli muuta

Eurooppaa aiemmin. Tämä tarkoittaa, että aikaa on vähän. On hyvin pian löydettävä ratkaisuja, joilla parannetaan julkisen sektorin rahoitusasemaa.

Tiukkaa harkintaa julkisten palvelujen laajentamisessa

Taantumun ja ikääntymisen lisäksi kuntien haasteena on Koevin mu-

– *Kuntien tulisi pitää kaikissa oloissa huolta kilpailukyvystään työnantajina, Eugen Koev sanoo.*

kaan myös, että viime vuosikymmeninä kansalaiset ovat tottuneet yhä laadukkaampiin julkisiin palveluihin. Moni todennäköisesti olettaa kehityksen jatkuvan samansuuntaisena.

Päätöksiä julkisten palvelujen piirin laajentamisesta onkin Koevin mukaan jatkossa pakko tehdä säästeliäämmin. Myös paineet lisätä julkisten hyvinvointipalvelujen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta voimistuvat.

– Nopeammalla talouskasvulla ja korkeammalla työllisyydellä voidaan kattaa suurin osa tulevista lisämenoista, mutta tuskin kaikkea. Myös palvelurakenteita on järjestyttävä.

Palveluille yhtenäiset laatuksiteerit

Koev lisäisi myös julkisen talouden koordinaatiota. Valtion ja kuntien olisi ymmärrettävä entistä paremmin toisiaan.

– Meneillään oleva kriisi on erittäin ikävä esimerkki siitä, mihin valtion ja kuntien puutteellinen koordi-

Tuhlailevat kunnat?

Kuntien menot alkoivat kasvaa 2000-luvulla mallittaisen 90-luvun jälkeen. Paikallishallinnon kokonaismenot suhteessa bruttokansantuotteeseen nousivat vuodesta 2000 vuoteen 2008 noin 2,5 prosenttiyksikköä 19,7 prosenttiin. Kun talous nyt käsillä olevan kriisin aikana supistuu ja samalla julkiset palvelut pysyvät lähes ennallaan, osuus kasvaneen ensi vuonna 22 prosenttiin eli osapuilleen edellisten lama-vuosien tasolle.

Menojen kasvun keskeisimpiä syitä on, että kunnille ladattiin 2000-luvulla lukuisia palvelulataa ja -tasoa parantavia lakisäätöisiä uudistuksia, jotka rasittavat kuntataloutta. Toisaalta kunnilla on suomalaisessa järjestelmässä myös varsin paljon valtaa päättää, miten palveluita järjestetään ja millaisiin investointeihin ryhdytään.

Kuntien toiminnan tuloksellisuuden ja kustannustehokkuuden arviointi on kuitenkin mahdollista, koska yleisesti hyväksytyjä toiminnan tuloksellisuutta kuvaavia indikaattoreita ei ole.

Esimerkiksi Tilastokeskuksen mukaan julkisten palvelujen tuottavuus on laskenut. Mittarin valiteetti on kuitenkin helppo kyseenalaistaa muun muassa siksi, ettei palvelujen laatua ole siinä otettu riittävästi huomioon.

Yksi asia on kuitenkin varmaa. Kovin runsaskätisiä palkankorotuksia ei voi menojen kasvusta syyttää. Viime kierroksella saatiin hyvät korotukset, mutta ajanjaksolla 2000–2008 kunta-alan palkat nousivat hitaammin kuin kaikkien palkansaajien ansiotaso. ■

Eugen Koev

naatio pahimmillaan johtaa. Valtio ei uskalla tukea kuntataloutta niin paljon kun pitäisi, koska pelkää antavansa kunnille ”piikki on auki”-vaikutelman. Kunnat joutuvat siksi korottamaan veroja, lykkäämään investointeja, lomauttamaan väkeä ja leikkaamaan palveluita. Samalla ne vievät pois merkittävän osan valtion elvytysponnistusten tehosta, Koev harmittelee.

Ongelman ydin on Koevin mukaan siinä, ettei valtiolla ja kunnilla ole yhteneväisiä tavoitteita tai mitareita.

Valtion arviot eri toimenpiteiden kustannusvaikutuksista kuntatalouteen ovat systemaattisesti alhaisempia kuin kuntien omat arviot.

Kunnat taas eivät välttämättä panosta juuri niihin kohteisiin, joihin valtion näkökulmasta pitäisi – paikalliset intressit ovat monesti etusijalla.

– Akavan mielestä kuntien vastuulla olevien palvelujen vähim-

mäislaatu tulee määritellä riittävän tarkasti. Se ei ole helppoa, mutta täysin välttämätöntä, jotta kuntien ja valtion näkemykset saadaan yhteneväisemmiksi ja julkisen sektorin talouspolitiikkaa koordinoitua paremmin.

– Palvelujen laadullisten kriteerien määrittely on avainasemassa myös, kun kunnat kehittävät toimintaansa. Jos laatukriteerit puuttuvat, voidaan tuloksellisuuden parantaminen nähdä karkeasti vain henkilöstön kuormituksen lisäämisenä tai palvelujen alasajona.

Kuntiin kilpailukykyiset palkat

Palkat ovat kuntatalouden keskeinen kysymys ja esillä nyt, kun kuntapöydässä aloitellaan sopimusneuvotteluja. Taluskriisi vaikuttaa väistämättä palkkaneuvotteluihin, silti kriisissäkin pitäisi katsoa tulevaisuuteen, Koev muistuttaa.

– Kuntien vastuulla olevien pal-

velujen kysyntä kasvaa ja niiden tuottaminen vaatii suurta määrää korkeasti koulutettuja, hyvin motivoituneita työntekijöitä. Kuntien on kaikissa oloissa varmistettava, että niiden tarjoamat palkka- ja työehdot ovat kilpailukykyisiä suhteessa yleisiin työmarkkinoihin. Vain näin varmistetaan jatkossa työvoiman saatavuus.

On laajasti tunnustettu asia, että korkeasti koulutetut kunta-alan työntekijät ovat tehtävänsä edellyttämään vaativuuteen ja vastuuseen nähden alipalkkattuja. Edellisellä kierroksella palkkavääristymää jo korjattiin suuntaamalla rahaa korkeasti koulutettujen naisvaltaisten kunta-alojen palkkaukseen.

– Ratkaisu oli merkittävä askel oikeaan suuntaan, muttei vielä riittävä, Koev arvioi. ■

*Anna Joutsenniemi
viestintäpäällikkö
Akavan Erityisalat*

Oikeus lakkoon on työelämän perusoikeuksia

Viranhaltijan lakko-oikeus on suppeampi kuin työntekijän.

Työtaisteluoikeus on viranhaltijoiden ja työntekijöiden perusoikeus. Viranhaltijoiden työtaisteluoikeus on jonkin verran suppeampi työntekijöihin verrattuna. Lakko-oikeuden rajoittamisen perusteena on yhteiskunnan tärkeiden toimintojen sekä kansalaisten hengen ja terveyden turvaaminen myös työtaistelun aikana.

Viranhaltijoiden osalta sallittuja työtaistelutoimenpiteitä ovat lakko ja työnantajan puolelta työsulku. Lisäksi työtaistelutoimenpiteet voivat kohdistua vain sopimuksenvaaraasiin asioihin, kuten esimerkiksi palkkoihin, työaikaan ja vuosilomiin. Työntekijät voivat ryhtyä myös myötätunto- tai poliittisiin lakkoihin, viranhaltijoiden osalta nämä ovat laittomia.

Sopimusperusteinen työrauhavelvollisuus koskee sekä viranhaltijoita että työntekijöitä. Se tarkoit-

taa, ettei palvelussuhteen ehdoista saa ryhtyä työtaisteluun silloin, kun työ- tai virkaehtosopimus on voimassa.

Virkaehtosopimuslain mukaan viranhaltija saa osallistua lakkoon ainoastaan virkamiesyhdistyksen päätöksen perusteella. Työntekijöiden osalta ei vastaavaa päätöstä työehtosopimuslaissa edellytetä. Lakon toimeenpannut järjestö päättää siitä keitä viranhaltijoita ja työntekijöitä lakko koskee. Silloin kun työtaistelu perustuu järjestön päätökseen, siitä ei voi aiheutua henkilöjäsanelle kurinpito- tai muita seuraamuksia.

Lakonalaisia töitä ei tehdä

Lakon aikana ei saa tehdä mitään lakon piiriin kuuluvia työtehtäviä. Lakon piiriin kuulumaton viranhaltija tai työntekijä ei ole velvollinen

suorittamaan sallitun työtaistelun alaisia tehtäviä (neutraliteettioikeus). Lakon ulkopuolisen viranhaltijan on kuitenkin täytettävä tavanomaiset virkavelvollisuutensa, minkä lisäksi hän saattaa olla velvollinen suorittamaan suojelutyötä. Suojelutyöllä tarkoitetaan työtä, jonka suorittaminen on välttämätöntä kansalaisten hengen ja terveyden vaarantamisen ehkäisemiseksi taikka omaisuuden suojelemiseksi. Työsopimussuhteista ei voida määrätä suojelutyöhön.

Työtaistelun piiriin kuuluvalla ei suoriteta palkkausta tai muita taloudellisia etuja työtaistelun ajalta. Viranhaltijalla on kuitenkin oikeus käyttää virka-asuntoaan. ■

*Kati Virtanen
asiamies
Suomen Lakimiesliitto*

Teknisen sektorin kuulumisia

■ TS-työryhmä on aloittanut työskentelynsä Kuntatalolla. Kahdessa jo pidetyssä kokouksessa työnantajaosapuoli on tuonut esille omat näkemyksensä sopimuksen kehittämisen suunnasta.

Työntekijäosapuolet eivät ole vielä konkreettisesti tuoneet esiin omia tavoitteitaan, koska suurimmalla osalla liitoista niiden työstäminen on vielä kesken. Yhteisillä tavoitteenasetteluilla pyritään myös saamaan neuvottelupöytään lisää voimaa esiin siinä vaiheessa, kun neuvottelut konkreettisesti alkavat.

Tällä hetkellä keskusteluja käydään suhteellisen avoimesti. Erilaisia näkemyksiä kartoitetaan ilman että asioita ”naulattaisiin kiinni”. Työnantajaa kiinnostaa erityisesti palkkauksen kehittäminen niin, että suurempi osa siitä määräytyisi henkilökohtaisen suoriutumisen

perusteella. Lisäksi työnantaja haluaisi useamman vuoden kattavan sopimuksen. Näinä aikoina voi olla kuitenkin viisaampaa pitäytyä lyhyemmässä sopimuksessa, koska suhdanteet voivat nopeastikin lähteä kehittymään uuteen suuntaan. Pitää myös muistaa, että neuvottelutilanteissa on tapana kurkkia ”naapurin aidan toiselle puolelle” ottamaan osiittain muiden näkemyksistä.

Tietäen nykyisen markkinatilanteen edessä oleva urakka ei ole helppo. Kunta-alalla eletään tällä hetkellä odottavissa asetelmissa. Todellista pelinavausta saadaan ehkä odotella vielä lähelle vuoden vaihdetta. ■

*Kai-Tapani Wahlberg
asiamies*

Tekniikan Akateemisten Liitto TEK ry

Kuntatiimi
toivottaa lukijoilleen *Hyvää Joulua
ja Menestyksellistä Uutta Vuotta!*

Vuoden 2010 ensimmäinen Kuntatiimi ilmestyy maaliskuussa.
Muista myös www.kuntatiimi.fi

LIITTOJEN KUNTASEKTORIN ASIAMIEHET

Agronomiliitto

Mari Raininko, asiamies
puh. (09) 2511 1642
mari.raininko@agronomiliitto.fi
www.agronomiliitto.fi

Akavan Erityisalat

Jaakko Korpisaari, asiamies
puh. 0201 235 363
jaakko.korpisaari@akavanerityisalat.fi
www.akavanerityisalat.fi

Driftenjöröförbundet i Finland rf DIFF

Nina Norrman, vt. toiminnanjohtaja
puh. (09) 47 677 346
nina.norrman@diff.fi
www.diff.fi

Luonnontieteiden Akateemisten Liitto LAL

Suvi Liikkanen, asiamies
puh. (09) 2511 1663
suvi.liikkanen@luonnontieteilijat.fi
www.luonnontieteilijat.fi

Metsänhoitajaliitto

Tapio Hankala, toiminnanjohtaja
puh. (09) 6840 8112
tapio.hankala@metsanhoitajat.fi
www.metsanhoitajat.fi

Suomen Arkkitehtiliitto SAFA

Tapani Wahlberg, asiamies
puh. (09) 2291 2208
tapani.wahlberg@tek.fi
www.safa.fi

Suomen Ekonomiliitto SEFE

Kosti Hyypä, asiamies
puh. 0201 299 253
kosti.hyypa@sefe.fi
www.sefe.fi

Suomen Lakimiesliitto

Kati Virtanen, asiamies
puh. (09) 8561 0346
kati.virtanen@lakimiesliitto.fi
www.lakimiesliitto.fi

Suomen Valtiotieteilijöiden Liitto SVAL

Arja Laine, asiamies
puh. (09) 6850 8020
arja.laine@sval.fi
www.sval.fi

Tekniikan Akateemisten Liitto TEK

Tapani Wahlberg, asiamies
puh. (09) 2291 2208
tapani.wahlberg@tek.fi
www.tek.fi

Tradenomiliitto TRAL

Esa Schön, johtava lakimies
Puh. 020 155 8808
esa.schon@tral.fi
www.tral.fi

Ympäristöasiantuntijoiden keskusliitto YKL

Arja Varis, edunvalvontapäällikkö
puh. (09) 6226 8510
arja.varis@ykl.fi
www.ykl.fi